TGAU

CBAC TGAU
Hanes

Cymeradwywyd gan Cymwysterau Cymru

Canllawiau Addysgu: Uned 3 Opsiwn 3.5

Addysgu o 2026
Dyfarnu o 2028

Fersiwn 2 - Chwefror 2025

Nid yw'r cymhwyster hwn a reoleiddir gan Cymwysterau Cymru ar gael i ganolfannau Lloegr.

Yn arbennig i Gymru.
Yn barod i'r byd.

Hoffai CBAC ddiolch i fyfyrwyr ac athrawon Ysgol Uwchradd Fitzalan, Caerdydd ac Ysgol Uwchradd Llanwern, Casnewydd am gymryd rhan yn y gwaith o greu'r cloriau hyn.

Cynnwys

Cyflwyniad 1
- Nodau'r Canllawiau Addysgu 1
- Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cefnogaeth: 1

Strwythur y cymhwyster 2
Asesu 3
- Crynodeb o'r Asesu 3

Uned 3 Amcanion asesu a phwysoliadau 3
Trosolwg o Uned 3: Opsiwn 3.5 Modern: Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953 ... 4
- Cynllun Dysgu ar gyfer Opsiwn 3.5 Modern: Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953 5

Profiadau Dysgu 23
Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru 24
Rhestr termau ar gyfer Opsiwn 3.5 Rwsia a'r Undeb Sofietaidd, tua 1861 - tua 1953 31

© WJEC CBAC Ltd. 2025

CRYNODEB O'R ADDASIADAU

Fersiwn	Disgrifiad	Rhif y dudalen
2	Addaswyd i, dyfarnu am y tro cyntaf yn Haf 2028	1

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cyflwyniad

Mae CBAC TGAU Hanes wedi'i gymeradwyo gan Cymwysterau Cymru ac mae ar gael i bob canolfan yng Nghymru. Bydd yn cael ei ddyfarnu am y tro cyntaf yn Haf 2028, gan ddefnyddio graddau A* i G.

Nodau'r Canllawiau Addysgu

Prif nod y Canllawiau Addysgu yw cefnogi athrawon wrth iddynt gyflwyno manyleb newydd CBAC TGAU Hanes a chynnig arweiniad ar ofynion y cymhwyster a'r broses asesu. **Ni fwriedir i'r Canllawiau Addysgu fod yn ddogfen gynhwysfawr i gyfeirio ati** ond yn hytrach i gynnig cefnogaeth i athrawon proffesiynol wrth ddatblygu cyrsiau ysgogol a chyffrous sydd wedi'u teilwra i anghenion a sgiliau'r dysgwyr.Mae'r canllawiau'n cynnig gweithgareddau posibl yn yr ystafell ddosbarth a chysylltau i adnoddau digidol defnyddiol (gan gynnwys ein deunyddiau digidol ein hunain, sydd ar gael yn rhad ac am ddim, a rhai o ffynonellau allanol) i roi syniadau ar gyfer gwersi diddorol ac atyniadol.

Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cefnogaeth:

- deunyddiau asesu enghreifftiol a chynlluniau marcio
- digwyddiadau dysgu proffesiynol
- adroddiadau arholwyr ar bob uned
- y gallu i gysylltu'n uniongyrchol â’r swyddog pwnc
- adnoddau ar-lein am ddim
- Dadansoddi Canlyniadau Arholiadau
- Adolygu Arholiadau Ar-lein.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Strwythur y cymhwyster

Mae CBAC TGAU Hanes yn cynnwys pedair uned.Rhaid i'r cyfuniad o opsiynau a ddewiswyd ar gyfer Unedau 1, 2 a 3 gynnwys un uned oesoedd canol, un uned fodern gynnar ac un uned fodern.

Yn Uned 4, gall canolfannau ddewis ailadrodd cyfnod amser a astudiwyd yn flaenorol yn Unedau 1, 2 neu 3. **Fodd bynnag, ni ddylai'r testunau a ddewisir ar gyfer eu hastudio yn Uned 4 ailadrodd na gorgyffwrdd â chynnwys unrhyw un o'r unedau eraill a ddewisir.**

Cymhwyster unedol yw hwn ac nid yw'n cynnwys haenau. Nid oes hierarchaeth o ran trefn dysgu'r unedau.

	Teitl yr uned	Math o Asesiad	Pwysoli
Uned 1	Astudiaeth fanwl o hanes Cymru	Arholiad ysgrifenedig	30%
Uned 2	Astudiaeth fanwl o hanes Ewrop a/neu'r Byd	Asesiad Di-arholiad	20%
Uned 3	Astudiaeth o gyfnod yn hanes y byd	Arholiad ysgrifenedig	30%
Uned 4	Cymdeithas sy'n newid	Asesiad Di-arholiad	20%

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Asesu

Crynodeb o'r Asesu

Uned 3: Astudiaeth o gyfnod yn hanes y byd ***Arholiad ysgrifenedig*: 1 awr** **30% o'r cymhwyster** 60 marc
Bydd dysgwyr yn astudio un o'r chwe thestun hanesyddol canlynol i gynnal astudiaeth eang o gyfnod hanesyddol estynedig. **Yr Oesoedd Canol** **3.1** Y Llychlynwyr tua 750 - tua 1066 **3.2** Y Croesgadau tua 1095 - tua 1291 **Modern Cynnar** **3.3** Ymerodraeth Songhai tua 1464 - tua 1591 **3.4** Yr Ymerodraeth Mughal tua 1526 - tua 1707 **Modern** **3.5** Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953 **3.6** Newidiadau yng nghymdeithas yr Unol Daleithiau tua 1880 - tua 1980 Bydd cwestiynau gorfodol yn asesu pob opsiwn. Bydd y rhain yn canolbwyntio ar wybodaeth hanesyddol am y testun, cysyniadau hanesyddol yr ail drefn a dadansoddi a gwerthuso ffynonellau a dehongliadau hanesyddol.

Uned 3 Amcanion asesu a phwysoliadau

AA1	Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o nodweddion y cyfnodau a astudiwyd	10%
AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth at gysyniadau hanesyddol megis achos a chanlyniad, parhad a newid, tebygrwydd a gwahaniaeth, ac arwyddocâd	10%
AA3	Dadansoddi, gwerthuso neu wneud penderfyniadau ar ddeunydd ffynhonnell, dehongliadau hanesyddol a dadleuon hanesyddol, gan syntheseiddio'r llinynnau hyn lle bo hynny'n briodol	10%

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Trosolwg o Uned 3: Opsiwn 3.5 Modern: Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953

Astudiaeth o gyfnod yn hanes y byd
(30% o'r cymhwyster)

Pwrpas Uned 3 yw cynnig trosolwg o gyfnod hanesyddol estynedig gan alluogi dysgwyr i archwilio cysyniadau allweddol. Nod yr opsiwn hwn yw datblygu dealltwriaeth dysgwyr o sut y datblygodd Rwsia ac, yn ddiweddarach, yr Undeb Sofietaidd, yn ystod y cyfnod rhwng tua 1861 a thua 1953.

Cyfnod amser	Opsiwn 3.5	
Modern	3.5	Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953
	3.5.1	Rheolaeth a dymchweliad Nicholas II.
	3.5.2	Y Chwyldro Bolsiefigaidd
	3.5.3	Rheolaeth Lenin
	3.5.4	Stalin
	3.5.5	Yr Ail Ryfel Byd a'i effeithiau

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cynllun Dysgu ar gyfer Opsiwn 3.5 Modern: Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953

Darperir y cynllun dysgu hwn fel enghraifft ddarluniadol. Ei nod yw rhoi strwythur ac ysbrydoliaeth ond gellir ei addasu er mwyn bodloni anghenion unigryw, dewisiadau a dynameg dosbarthiadau unigol. Caiff athrawon eu hannog i addasu elfennau fel sy'n ofynnol i gyd-fynd â galluoedd a nodau dysgu eu myfyrwyr.

Ar gyfer pob adran o gynnwys yn yr uned hon, mae CBAC hefyd yn darparu adnoddau dysgu cyfunol a threfnwyr gwybodaeth. Gellir dod o hyd i'r rhain yma: https://adnoddau.cbac.co.uk/

3.5 Cefndir: Tsaraeth ar ddiwedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg (Mae pob opsiwn yn dechrau gydag adran gefndirol. Bwriad yr adrannau hyn yw rhoi cyd-destun angenrheidiol i ddysgwyr er mwyn iddynt gael mynediad at y testun hanesyddol. Ni fydd dysgwyr yn cael eu hasesu'n uniongyrchol ar gynnwys yr adrannau cefndirol).				
Dylai dysgwyr fod yn ymwybodol o:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• daearyddiaeth, llywodraeth a chymdeithas Rwsia ar ddiwedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg.	Safle Ymerodraeth Rwsia mewn perthynas â Dwyrain Ewrop. Absoliwtiaeth a rôl y "Zemstvos". Dosbarthiadau cymdeithasol ac effaith gymdeithasol diwydianeiddio.	**Gweithgaredd:** Dadansoddwch y mapiau yn y cyflwyniad i ddeall Safle Ymerodraeth Rwsia mewn perthynas â Dwyrain Ewrop. Rhestrwch swyddogaethau'r Zemstvos. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall ble oedd Rwsia mewn perthynas â gweddill Ewrop, natur gyfyngedig y system wleidyddol a bod Rwsia wedi diwydianeiddio yn hwyrach na grymoedd Ewropeaidd eraill.	**Cyflwyniad:** The Last Romanov: Nicholas II and the End of Imperial Russia (1894-1917) **Fideo(s):** Simon Sebag Montefiore: Hope, chaos & autocracy in Russia **Gwefan(nau):** Zemstvo – Wikipedia Russian industrialisation	1.5 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Gweithgaredd uwch: Cymharwch ddatblygiad diwydiannol Rwsia â grymoedd arweiniol eraill. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am arwyddocâd safle Rwsia fel grym Ewropeaidd ac Asiataidd a chyflymder a maint y diwydianeiddio.		
• teyrnasiad Alexander II ac Alexander III.	Y diwygiadau a gyflwynwyd o dan Alexander II ac effaith ei ladd yn 1881. Gormes o dan Alexander III, 1881-1894.	**Gweithgaredd:** Lluniwch linell amser y diwygiadau a rhestrwch y prif grwpiau chwyldroadol. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall cyfyngiadau sut roedd Zemstvos yn gweithio a pham yr arweiniodd Rhyddfreinio'r Taeogion at broblemau a natur y gormes gwleidyddol. **Gweithgaredd uwch:** Nodwch y prif arweinwyr a nodau chwyldroadol. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am raddau a chyfyngiadau grymoedd y	**Fideo(s):** 13th March 1881: Assassination of Tsar Alexander II of Russia Alexander II: History of Russia in 100 Minutes Alexander III: History of Russia in 100 Minutes **Erthygl(au)** Alexander II (1818-1881) Great Reforms (Russia) | Encyclopedia.com Alexander III – History Learning Site	1.5 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Zemstvos a phwysigrwydd grwpiau chwyldroadol.		

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="5">3.5.1 Rheolaeth a dymchweliad Nicholas II.</th></tr>
<tr><th>Dylai dysgwyr ddeall:</th><th>Gwybodaeth</th><th>Gweithgareddau a Chanlyniadau</th><th>Adnoddau</th><th>Amser a awgrymir (oriau)</th></tr>
<tr><td>natur yr heriau gwleidyddol, economaidd a chymdeithasol yn ystod teyrnasiad Nicholas, gan gynnwys:
y cefndir domestig i'r Rhyfel rhwng Rwsia a Japan, Sul y Gwaed a Chwyldro 1905
maint a chyfyngiadau'r diwygio gwleidyddol, economaidd a chymdeithasol.</td><td>Effaith gormes gwleidyddol - diwydianeiddio a chywilydd y golled i Japan.

Digwyddiadau a chanlyniadau “Sul y Gwaed”, yn enwedig ar y canfyddiad traddodiadol o'r Tsar.

“Maniffesto Hydref” a'i effaith hirdymor gyfyngedig.</td><td>Gweithgaredd
Lluniwch ddiagram corryn yn dangos y problemau amrywiol a oedd yn wynebu'r Tsar.

Canlyniad:
Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall natur a graddau'r pwysau a'r problemau a oedd yn wynebu Nicholas II.

Gweithgaredd uwch
Cymharwch ac esboniwch lwyddiannau a diffygion polisïau gweinidogion arweiniol fel Witte a Stolypin.

Canlyniad uwch:
Gall dysgwyr lunio casgliadau am arwyddocâd diwygiadau a geisiwyd a'r Prif Weinidogion a wasanaethodd y Tsar.</td><td>Gwefan(nau):
Russia in Transition, 1905-1924

Nicholas II (1868-1918)

The October Manifesto and the Fundamental Laws - Attempts to strengthen Tsarism, 1905-1914 BBC Bitesize

Reforms of Stolypin - Attempts to strengthen Tsarism, 1905-1914 - Higher History Revision - BBC Bitesize

Fideo(s):
Nicholas II: History of Russia in 100 Minutes

22nd January 1905: Bloody Sunday</td><td>2 awr</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• sut y cyfrannodd y Rhyfel Byd Cyntaf at chwalu cyfundrefn y Tsar, gan gynnwys: • penderfyniad Nicholas i reoli'r rhyfel yn bersonol a dylanwad Rasputin dros y Tsarina, Alexandra • Chwyldro Mawrth [Chwefror] 1917 ac ymddiorseddiad Nicholas.	Y problemau milwrol, cymdeithasol ac economaidd a oedd yn wynebu Rwsia wrth fynd i ryfel. Effaith cyfyngiadau personol Nicholas a'r anfodlonrwydd ar y "Ffrynt Cartref". Y digwyddiadau a arweiniodd at yr ymddiorseddiad a'r methiant i sicrhau Tsar newydd.	**Gweithgaredd:** Lluniwch linell amser yn dangos sut y datblygodd problemau milwrol Rwsia yn ystod y rhyfel. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut y daeth Rwsia yn rhan o'r Rhyfel Byd Cyntaf, pam y perfformiodd byddin Rwsia mor wael a pham yr aeth y sefyllfa ar y Ffrynt Cartref yn broblem. **Gweithgaredd uwch:** Aseswch bwysigrwydd cymharol y ffactorau a arweiniodd at gwymp y Tsar. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am arwyddocâd methiannau personol Nicholas a dylanwad y Tsarina.	**Fideo(s):** Grigori Rasputin Biography BBC Two - Bitesize: History, Russia's involvement in World War I **Gwefan(nau):** Civil-Military Relations during World War I (Russian Empire) BBC – History – World Wars: War and Revolution in Russia 1914 - 1921 Impact of World War One - February Revolution - Causes, events and effects - BBC Bitesize	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• effaith y Rhyfel Byd Cyntaf ar Rwsia, gan gynnwys: • chwalfa gymdeithasol ac economaidd a phrinder hanfodion sylfaenol • twf Sofiet Petrograd a Lenin yn dychwelyd i Rwsia ar ôl cyfnod fel alltud.	Problemau parhaus y Llywodraeth Dros Dro. Trotsky a grym Petrograd Sofietaidd. “Thesis Ebrill” Lenin.	**Gweithgaredd:** Lluniwch siart gweledol yn cysylltu problemau'r Llywodraeth Dros Dro â'u canlyniadau. Gweithiwch mewn parau i ddadansoddi'r dadleuon yn Thesis Lenin ac aseswch eu natur radicalaidd. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall pam y trechwyd Rwsia yn 1917 a pham y wynebodd y Llywodraeth Dros Dro anhawster yn sefydlogi'r sefyllfa. **Gweithgaredd uwch:** Aseswch arwyddocâd “Thesis Ebrill” Lenin mewn perthynas â methiannau'r Llywodraeth Dros Dro. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am y penderfyniadau a gymerwyd gan y Llywodraeth Dros Dro a phwysigrwydd dychweliad Lenin.	**Fideo(s):** The Return of Vladimir Lenin Lenin's April Theses 1917 October Revolution **Gwefan(nau):** Post-war Economies (Russian Empire) The Provisional Government	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

3.5.2 Y Chwyldro Bolsiefigaidd				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)

• digwyddiadau allweddol Chwyldro Bolsiefigaidd 1917, gan gynnwys:
  • Dyddiau Gorffennaf a chwymp y Llywodraeth Dros Dro.
  • y cyrch ar y Palas Gaeaf.
	Esgyniad grym y Blaid Folsiefigaidd ar ôl dychweliad Lenin a Trotsky yn ymuno â'r Blaid.
	
	Effaith anniddigrwydd a "Helynt Kornilov" ar gwymp y Llywodraeth Dros Dro.
	
	Y Bolsieficiaid yn cipio grym.
		Gweithgaredd:
		Lluniwch linell amser o ddigwyddiadau o ymddiorseddiad Nicholas i Chwyldro Hydref.
		
		Canlyniad:
		Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut y cwympodd y Llywodraeth Dros Dro a pham yr esgynnodd y Bolsiefigiaid mewn pwysigrwydd.
		
		Gweithgaredd uwch:
		Esboniwch pam y llwyddodd y Bolsiefigiaid i gipio grym er nad oedd ganddynt gefnogaeth eang iawn.
		
		Canlyniad uwch:
		Gall dysgwyr lunio casgliadau am arwyddocâd y Bolsiefigiaid yn cipio grym.
			Gwefan(nau):
			October Revolution: Causes, events, effects – BBC Bitesize
			
			1917 – Seventeen Moments in Soviet History
			
			Fideo(s):
			How did the Bolsheviks Take Russia?
				2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• cwrs y Rhyfel Cartref, gan gynnwys:
  • gwendidau a rhaniadau'r Gwynion ac effaith ymyrraeth gan wledydd tramor
  • effeithiolrwydd Trotsky fel Commissar dros Ryfel a'r rhesymau y tu ôl i'r fuddugoliaeth gomiwnyddol.
	Y rhesymau dros fethiant ymdrechion cynnar i ddiorseddu'r llywodraeth Folsiefigaidd.
	
	Arweinydiaeth Trotsky o'r Fyddin Goch a gwendidau ei wrthwynebwyr.
	
	Lladd y Romanoviaid.
		Gweithgaredd:
		Defnyddiwch y wybodaeth yn yr erthyglau a'r fideos ategol i lunio tabl yn dangos cryfderau a gwendidau'r grymoedd gwrthwynebol.
		
		Canlyniad:
		Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut yr enillodd y Fyddin Goch y rhyfel a pham y cafodd y Tsar a'i deulu eu lladd.
		
		Gweithgaredd uwch:
		Esboniwch natur y problemau a oedd yn wynebu Bolsiefigiaid mewn perthynas â'r Romanoviaid a sut y gwnaed y penderfyniad yn y pen draw i ladd y teulu cyfan.
		
		Canlyniad uwch:
		Gall dysgwyr lunio casgliadau am bwysigrwydd perthynol y ffactorau a arweiniodd at ladd y Teulu Brenhinol.
			Fideo(s):
			Brutal Execution of the Romanovs: History
			
			The Russian Civil War: Every Other Day
			
			Why the Reds WON the Russian Civil War against the Whites
			
			Erthygl(au):
			Leadership of the Reds – Reasons for the victory of the Reds in the Civil War - BBC Bitesize
			
			Leadership of the Whites – Reasons for the victory of the Reds in the Civil War - BBC Bitesize
			
			Impact of foreign intervention – Reasons for the victory of the Reds in the Civil War - BBC Bitesize
				2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• pogromau yn ystod Chwyldro 1917 gan gynnwys: ◦ cefndir y grwpiau lleiafrifol ethnig a sut y cawsant eu trin ◦ trais gwrth-Semitig.	Y cysyniad o "Elynion y Bobl" a goblygiadau hyn i leiafrifoedd cenedlaethol. Gwreiddiau dwfn gwrth-semitiaeth yn Rwsia a'r gwrthdaro rhwng polisi swyddogol Bolsiefigaidd a gelyniaeth ar lawr gwlad.	**Gweithgaredd:** Nodwch brif ddioddefwyr yr erledigaeth a natur eu dioddefaint. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall cwmpas a natur yr erledigaeth a'r rhesymau pam y digwyddodd. **Gweithgaredd uwch:** Dadansoddwch bwysau croes pragmatiaeth ac ideoleg a oedd yn wynebu'r hierarchaeth Bolsiefigaidd. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am syniadau'r arweinyddiaeth Folsiefigaidd o gymharu â lluoedd eu dilynwyr.	**Fideo(s):** The Russian Revolution and the Perception of the Jews **Erthygl(au):** Pogroms - Meaning, Russia & Jewish | HISTORY **Podlediad(au):** A History of Hate – Pogroms: Anti-Semitism, Revolution and Civil War – BBC Sounds	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

3.5.3 Rheolaeth Lenin				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)

• polisi Comiwnyddiaeth Ryfel, gan gynnwys:
  • gormes a meddiant gorfodol
  • gwrthwynebiad cynyddol i'r system; Gwrthryfel Tambov.
	Sut y gweithredodd ac y cynorthwyodd Comiwnyddiaeth Ryfel at ymdrechion y rhyfel – cwmpas ei nodau.
	
	Twf y gwrthwynebiad i ymateb y llywodraeth.
		Gweithgareddau:
		Bydd dysgwyr yn llunio diagram neu ffeithlun gweledol i ddangos:
		
		• Chwe egwyddor Comiwnyddiaeth Ryfel
		• Y rhesymau pam y rhoddwyd y polisïau hyn ar waith (e.e. y Rhyfel Cartref, nodau rheolaeth ganolog Bolsiefigaidd).
		• Canlyniadau Comiwnyddiaeth Ryfel, gan gynnwys gwrthwynebiad gan y werin (Gwrthryfel Tambov), gweithwyr (streiciau) a Gwrthryfel Kronstadt.
		
		Canlyniad:
		Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall beth oedd Comiwnyddiaeth Ryfel a pham yr arweiniodd at wrthwynebiad.
		
		Gweithgaredd uwch:
		Nodwch faterion a digwyddiadau penodol ac aseswch ymateb y llywodraeth – gellir cwblhau hyn yn unigol neu fel tasg grŵp.
			Fideo(s):
			The Revolutionary Sailors of Kronshtadt
			
			Gwefan(nau):
			War Communism – History Learning Site
			
			1921 – Seventeen Moments in Soviet History
			
			Explaining Lenin's Policy of War Communism and the New Economic Policy – Explaining History
			
			The Kronstadt Rebellion
			
			Peasant uprisings
				2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Canlyniad uwch: Gall dysgwyr lunio casgliadau am bwysigrwydd natur y gwrthwynebiad ac arwyddocâd ymateb Lenin a Trotsky.		
• newyn 1921-1922, gan gynnwys: • sychder, cynaeafau gwael a nifer y marwolaethau • sefyllfa economaidd a chymdeithasol yn dirywio a diwedd Comiwnyddiaeth Ryfel.	Natur y problemau economaidd cynyddol, y rhesymau drostynt a'u heffaith ar yr arweinyddiaeth. Y rhesymau dros ddiwedd Comiwnyddiaeth Ryfel.	**Gweithgaredd:** Bydd dysgwyr yn llunio llinell amser o ddigwyddiadau a pholisïau allweddol rhwng 1917 a 1922, gan ganolbwyntio ar sut y cyfrannodd polisïau Comiwnyddiaeth Ryfel ar broblemau economaidd fel llai o gynnyrch amaethyddol a phrinder bwyd. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall y problemau economaidd a sut y cyfrannodd Comiwnyddiaeth Ryfel atynt. **Gweithgaredd uwch:** Aseswch lwyddiannau a methiannau perthynol Comiwnyddiaeth Ryfel a'i arwyddocâd ar gyfer y dyfodol. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am effaith ehangach Comiwnyddiaeth Ryfel a pham y rhoddwyd y gorau iddo.	**Fideo(s):** Feeding an Adversary: The Great Famine **Erthygl(au):** The Great Famine of 1921 Explaining Lenin's Policy of War Communism and the New Economic Policy War Communism: Lenin's Plan to Bolster the Red Army | History Hit	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• Polisi Economaidd Newydd Lenin gan gynnwys: • amcanion a dulliau'r Polisi Economaidd Newydd • maint ei lwyddiant erbyn 1925 a'r rhesymau dros ddod â'r polisi i ben.	Y syniadau y tu ôl i'r Polisi Economaidd Newydd a sut roedd yn gweithio yn ymarferol. Effeithiau cadarnhaol a negyddol y Polisi Economaidd Newydd.	**Gweithgaredd:** Lluniwch restr o dermau'r Polisi Economaidd Newydd gan ddangos sut y newidiwyd rhannau gwahanol o'r economi. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall prif ddarpariaethau'r Polisi Economaidd Newydd a pham yr oedd yn ddadleuol ymysg rhai Bolsiefigiaid. **Gweithgaredd uwch** Esboniwch effeithiau cadarnhaol a negyddol y Polisi Economaidd Newydd ac esboniwch sut yr aeth Lenin ati i gyfiawnhau'r Polisi Economaidd Newydd. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am lwyddiannau a methiannau perthynol y Polisi Economaidd Newydd.	**Fideo(s):** 21st March 1921: The New Economic Policy introduced by Vladimir Lenin **Gwefan(nau):** The New Economic Policy (NEP) – Alpha History Explaining Lenin's Policy of War Communism and the New Economic Policy – Explaining History	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

3.5.4 Stalin				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• esgyniad Stalin, gan gynnwys: ◦ penodi Stalin yn Ysgrifennydd Cyffredinol a sut y defnyddiodd y rôl honno ◦ pryderon cynyddol Lenin am Stalin a'i sylwadau am Stalin yn ei ewyllys.	Galluoedd Stalin a'i esgyniad o fewn y Blaid. Y tensiwn cynyddol rhwng Lenin a Stalin ac effaith "Ewyllys" Lenin.	**Gweithgaredd:** Lluniwch linell amser yn dangos gyrfa Stalin yn y blaid hyd at farwolaeth Lenin. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall pam yr esgynnodd Stalin yn y Blaid a pham y penododd Lenin ef i safle pwysig. **Gweithgaredd uwch** Esboniwch pam yr oedd gan Lenin bryderon am Stalin a natur y rhybuddion a wnaeth yn ei "Ewyllys". **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am arwyddocâd perthynas Stalin â Lenin.	**Fideo(s):** Stalin – BBC Bitesize Joseph Stalin: Dictator 1924 – Seventeen Moments in Soviet History **Gwefan(nau):** From Total Obscurity to Infamous Dictator: Why Stalin Was More Clever and Cunning Than You Think | The York Historian Excerpts from Lenin's political testament (1922) Lenin's Testament — a summary. In December 1922, while recovering from… | by History In An Hour | Medium How Joseph Stalin became the leader of the Soviet Union - DailyHistory.org	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• cael gwared ar wrthwynebwyr Trotsky a Stalin o'r Politburo, gan gynnwys: • Lleihau grymoedd y Politburo • Stalin yn trechu'r gwrthwynebwyr Adain Chwith.	Y rhesymau dros y cynnydd yng ngrym Stalin er gwaethaf "Ewyllys" Lenin. Y dulliau a ddefnyddiwyd gan Stalin i ymyleiddio Trotsky a dileu gwrthwynebiad. Y cysyniad o "Sosialiaeth mewn Un Wlad".	**Gweithgaredd:** Disgrifiwch bersonoliaethau a nodweddion gwahanol Stalin a Trotsky a dangoswch sut yr effeithiodd hyn ar ganlyniad y gystadleuaeth dros rym. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut y llwyddodd Stalin i oresgyn effaith Ewyllys Lenin a pham y methodd Trotsky wrthwynebu grym cynyddol Stalin. **Gweithgaredd uwch:** Cymharwch a chyferbyniwch y dulliau gwahanol o adeiladu sosialaeth. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau am arwyddocâd "Sosialaeth mewn Un Wlad" o gymharu â "Chwyldro Parhaol".	**Fideo(s):** Trotsky vs. Stalin: The Struggle for Lenin's Succession (1924-1929) **Gwefan(nau):** History: From One Student to Another - How did Stalin consolidate his power between 1922 and 1929? The Struggle for Power: Stalin against Trotsky, 1921-1927 | Between The World Wars - Big Site of History Stalin vs Trotsky: The Soviet Union at a Crossroads	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• bywyd o dan Stalin, gan gynnwys: • polisi Cyfunoliaeth, y Cynlluniau Pum Mlynedd, y cyrchoedd gwared • defnydd Stalin o berswâd a gorfodaeth.	Y rhesymau dros ymgyrch Stalin dros foderneiddio mewn diwydiant ac amaethyddiaeth. Effaith y gyfundrefn dotalitaraidd a chyrchoedd gwared Stalin ar y lluoedd arfog – y Blaid a phobl gyffredin. Arddull ac ansawdd arweinyddiaeth Stalin.	**Gweithgaredd:** Rhestrwch y dulliau a ddefnyddiwyd ym mholisïau Cyfunoliaeth a'r Cynlluniau Pum Mlynedd ac esboniwch pam y mabwysiadodd Stalin y polisïau a'r cyrchoedd gwared hyn. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall nodau a dulliau ymgyrch Stalin dros foderneiddio. **Gweithgaredd uwch:** Lluniwch siart yn dangos llwyddiannau a methiannau'r polisïau hyn, aseswch arwyddocâd y cyrchoedd gwared a phroses Stalin o'u cyfarwyddo'n bersonol. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau ynghylch canlyniadau'r polisïau hyn.	**Gwefan(nau):** Collectivization – Britannica Money 1929 – Seventeen Moments in Soviet History 1934 – Seventeen Moments in Soviet History 1936 – Seventeen Moments in Soviet History The impact and legacy of Russian collectivisation – History Skills	3 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

3.5.5 Yr Ail Ryfel Byd a'i effeithiau				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• y berthynas rhwng yr Almaen a'r Undeb Sofietaidd gan gynnwys: • Pact y Natsïaid a'r Sofietiaid • Ymgyrch Barbarossa a goresgyniad yr Undeb Sofietaidd.	Cytundeb Rapallo 1922 a'i effaith. Effaith esgyniad Hitler i rym yn yr Almaen ar yr Undeb Sofietaidd. Y rhesymau dros Bact y Natsïaid a'r Sofietiaid a chanlyniadau ymlyniad Stalin iddo hyd at y goresgyniad yn 1941.	**Gweithgaredd:** Rhestrwch y termau sy'n dangos y consesiynau a'r ymgymeriadau ar y ddwy ochr a nodwch pam y cytunodd Stalin i Bact y Natsïaid a'r Sofietiaid. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall telerau a goblygiadau Pact y Natsïaid a'r Sofietiaid. **Gweithgaredd uwch:** Esboniwch pam y cynhaliodd Stalin Bact y Natsïaid a'r Sofietiaid er gwaethaf y dystiolaeth o fwriadau'r Almaen ac effaith y telerau ar y rhyfel ar y Ffrynt Dwyreiniol. **Canlyniad uwch:** Bydd dysgwyr yn asesu arwyddocâd tymor hirach telerau Pact y Natsïaid a'r Sofietiaid.	**Map(iau):** Eastern Europe after the German-Soviet Pact, 1939-1940 - Holocaust Encyclopedia **Fideo(s):** Operation Barbarossa: Germany's invasion of the Soviet Union – Britannica **Gwefan(nau):** 1943 – Seventeen Moments in Soviet History	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• trechu byddin yr Almaen gan gynnwys: • methiannau strategol yn null ymladd yr Almaen yn y rhyfel ar ffrynt Rwsia • Leningrad, Stalingrad, a byddin yr Almaen yn encilio.	Maint y golled gychwynnol a wynebodd y lluoedd Sofietaidd. Cefnogaeth y cynghreiriaid a chamgymeriadau strategol Hitler. Amddiffyniad llwyddiannus y dinasoedd allweddol ac ymestyniad byddin y Sofietiaid ar draws dwyrain Ewrop.	**Gweithgaredd:** Esboniwch sut y cynorthwyodd y Cynghreiriaid yr Undeb Sofietaidd i oroesi ymosodiad Byddin yr Almaen. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall effaith gychwynnol ymosodiad yr Almaen a pham y llwyddodd byddin Rwsia i adfer. **Gweithgaredd uwch:** Aseswch ac esboniwch bwysigrwydd perthynol llwyddiannau Sofietaidd yn hytrach na methiannau'r Almaen. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau ynghylch canlyniad y rhyfel ar y Ffrynt Dwyreiniol.	**Fideo(s):** Battle of Stalingrad, Eastern Front, World War II - Britannica **Gwefan(nau):** Why Did Operation Barbarossa Fail – WW2 1941 History Through the Viewfinder | The National WWII Museum | New Orleans German Defeat at Stalingrad | Holocaust Encyclopedia Hitler's Greatest Mistake: Invading Russia | The National Interest	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• ailadeiladu ar ôl y rhyfel, gan gynnwys: • gwrthod Cymorth Marshall a meddiant gorfodol adnoddau diwydiannol a naturiol yr Almaen • gorfodi cyfundrefnau comiwnyddol yn nwyrain Ewrop, a Chytundeb Warsaw.	Effaith buddugoliaeth y Sofietiaid ar y Ffrynt Dwyreiniol. Tensiwn cynyddol rhwng yr Undeb Sofietaidd a'i gyn gynghreiriaid. Sefydlu'r bloc Sofietaidd, y "Llen Haearn – problem Berlin ranedig – NATO a Chytundeb Warsaw.	**Gweithgaredd:** Nodwch pa feysydd a ddaeth yn rhan o'r Undeb Sofietaidd: • a) gyda chytundeb UDA/y DU • b) heb gytundeb UDA/y DU, a rhestrwch y gwledydd eraill hynny y gorfodwyd iddynt fabwysiadu cyfundrefnau comiwnyddol. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut y meddiannodd y fyddin Sofietaidd ddwyrain Ewrop a pham y torrodd y cysylltiadau â'u cyn gynghreiriaid. **Gweithgaredd uwch:** Aseswch bwysigrwydd cymharol gosod cyfundrefnau Comiwnyddol yn nwyrain Ewrop a ffactorau eraill o ran dechrau a datblygiad y Rhyfel Oer. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau ynghylch gelyniaeth ar ôl y rhyfel.	**Fideo(s):** Berlin Airlift: How 'Candy Bombers' Saved West Berlin – Britannica **Gwefan(nau):** 1947 – Seventeen Moments in Soviet History Reactions to Soviet Expansion – The Cold War origins 1941-56 BBC Bitesize The Marshall Plan: Definition, Date & Cold War - HISTORY Understanding the Iron Curtain: A Historical Overview of Divisions - Total Military Insight	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Profiadau Dysgu

Dylid annog dysgwyr i ystyried y profiadau a'r sgiliau dysgu canlynol i ddatblygu eu dealltwriaeth, gwerthfawrogiad a'u hymwybyddiaeth o gynnwys y testun ymhellach. Mae'r wybodaeth yn y tabl isod yn darparu cyfleoedd i athrawon integreiddio'r profiadau dysgu yn rhan o'u proses o gyflwyno'r pwnc.

Profiad Dysgu	Ymhelaethiad o'r Profiad Dysgu
cymryd rhan mewn ymweliadau addysgol wyneb yn wyneb neu'n ddigidol	Arddangosfa gan Tate Modern: Red Star Over Russia Chwyldro mewn diwylliant gweledol yn 1905-55 yn ymdrin â hanes gweledol Rwsia a'r Undeb Sofietaidd o 1905 hyd at farwolaeth Stalin: Red Star Over Russia | Tate Modern Archif o gyfryngau digidol: Find an object | Imperial War Museums
meithrin empathi, goddefgarwch, cydymdeimlad a chwilfrydedd drwy astudio gwahanol gyd-destunau hanesyddol	Arweiniwch ddysgwyr drwy brofiadau ofnadwy'r bobl gyffredin, er enghraifft, yn ystod y Rhyfel Cartref a newynau bwriadol fel Wcráin yn y 1930au.
gweithio ar y cyd	Mae tasgau grŵp a awgrymwyd yn y Cynllun Gwaith yn dangos nifer o gyfleoedd i gydweithio wrth astudio'r uned hon. Mae cyfleoedd i gynnig y profiad dysgu hwn ar gael yn: • 3.5.3 Gellid gwneud y gweithgaredd ar wrthwynebiad i Gomiwnyddiaeth Ryfel mewn grwpiau yn dibynnu ar argaeledd dysgwyr datblygedig i'w hwyluso. • 3.5.4 Gellid gwneud y gweithgaredd ar ymgyrch Stalin dros foderneiddio yn y 1930au gyda grwpiau llai yn cymryd agweddau gwahanol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru

Opsiwn 3.5 Modern: Rwsia a'r Undeb Sofietaidd tua 1861 - tua 1953

Llinynnau Cwricwlwm i Gymru	
Themâu sy'n trawstorri	
Cyd-destunau Lleol, Cenedlaethol a Rhyngwladol	Mae **Uned 3** yn rhoi chwe thestun hanesyddol gwahanol sy'n ymwneud â hanes y byd i ganolfannau. Mae'r testunau dewisol yn rhoi cyfleoedd i wella dealltwriaeth dysgwyr o'r byd a phrofiadau amrywiol ei bobloedd. Mae'r opsiynau yn golygu y gellir astudio rhanbarthau wedi'u hymyleiddio o'r byd, hanes pobloedd a ddisodlwyd a theyrnasoedd a anghofiwyd, yn enwedig gwledydd yn y De global. Mae Opsiwn 3.5 Rwsia a'r Undeb Sofietaidd, tua 1861 - tua 1953 yn galluogi canolfannau a dysgwyr i archwilio hanes modern cynnar yng Ngogledd Ewrop a Gorllewin Asia. Gall dysgwyr ddeall effaith rhyfel a dadleoli economaidd a sut mae pobl gyffredin yn dioddef mewn gwrthdaro. Mae'r uned hon yn cynnig dealltwriaeth o natur grym gwleidyddol a dulliau o'i gam-drin yn ogystal â dangos sut mae ideolegau yn effeithio ar gymdeithas a natur gadarnhaol a negyddol eu heffeithiau
Addysg Hawliau Dynol ac Amrywiaeth	Mae'r uned yn cynnig y cyfle i ddysgwyr ystyried natur hawliau dynol sylfaenol yng nghyd-destun system lywodraethu Ymerodrol ac awtocrataidd ac mewn system lywodraethu sy'n seiliedig ar egwyddorion ideolegol anhyblyg o natur dotalitaraidd. Ceir cyfle hefyd i ddysgu am wahaniaethu gwrth-Semitig ac erledigaeth yn ogystal ag erledigaeth o leiafrifoedd cenedlaethol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Sgiliau trawsgwricwlaidd – Llythrennedd	
Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys llythrennedd mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn cynnwys dadansoddi deunydd ffynhonnell, cyfleoedd ysgrifennu estynedig, datblygu geirfa, dadlau a thrafod. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr oherwydd y byddant yn meithrin sgiliau trawsgwricwlaidd a fydd yn sail i bedwar diben y Cwricwlwm i Gymru, yn ogystal â sgiliau cyfathrebu y gellir eu defnyddio ar draws pynciau gan eu paratoi ar gyfer addysg neu gyflogaeth yn y dyfodol. Isod mae rhai enghreifftiau o'r ffordd y gellid ymgorffori Llythrennedd yn yr addysgu a dysgu ar gyfer TGAU Hanes.	
Gwrando	Caiff dysgwyr y cyfle i asesu cywirdeb a dibynadwyedd deunydd ffynhonnell a rhannu safbwyntiau drwy drafodaeth a dulliau cwestiynu llafar wrth gael eu haddysgu am gynnwys y fanyleb.
	Enghreifftiau
	• Caiff dysgwyr eu hannog i ddadlau ac ymateb i safbwyntiau eraill. • Caiff dysgwyr gyfleoedd i wrando ar bodlediadau a recordiadau i ddatblygu eu geirfa a meithrin eu sgiliau gwrando. • Mae'r defnydd o hanes llafar a chyfweliadau yn meithrin sgiliau gwrando a'r gallu i ymateb i eraill yn briodol. • Caiff dysgwyr y cyfle i rannu ac ymateb i gyflwyniadau gan eu cyfoedion.
Darllen	Caiff dysgwyr y cyfle i ddarllen deunydd ffynhonnell cyfoes ynghyd ag amrywiaeth o ddehongliadau hanesyddol, cyn gwerthuso'r ffynonellau yn feirniadol, dadansoddi eu cynnwys a chymharu a chyferbynnu ffynonellau sy'n canolbwyntio ar y dehongliad a roddir ganddynt o ddigwyddiadau.
	Enghreifftiau
	• Gall dysgwyr ddefnyddio amrywiaeth o dechnegau darllen fel sgimio a sganio neu ddarllen ar gyfer pwrpas. • Darllen darnau o amrywiaeth eang o ffynonellau fel areithiau, erthyglau, darnau o ddyddiaduron, cofnodion hanesyddol a phapurau newydd. • Cymharu a chyferbynnu cynnwys ffynonellau hanesyddol. • Asesu dibynadwyedd a chywirdeb y testun i feithrin y sgìl o ddarllen yn feirniadol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Siarad	Caiff dysgwyr y cyfle i feithrin eu dealltwriaeth o safbwyntiau a chynnwys drwy ddadlau, trafod, cyflwyniadau a gwaith grŵp. **Enghreifftiau** • Dadlau'r rheswm pwysicaf pam y digwyddodd digwyddiad. • Gofyn cwestiynau er mwyn egluro a meithrin dealltwriaeth. • Gall dysgwyr feithrin sgiliau siarad drwy waith grŵp a gwaith mewn parau.
Ysgrifennu	Caiff dysgwyr y cyfle i ddefnyddio amrywiaeth o eirfa pwnc benodol, iaith idiomatig a gallu cyflwyno eu gwaith yn ddigidol. Cânt gyfleoedd hefyd i fyfyrio ar strwythur a chynnwys eu gwaith hysgrifennu. **Enghreifftiau** • Dangos esiamplau o atebion drwy weithgareddau athro, cyfoedion a hunanasesu. • Caiff dysgwyr y cyfle i ddefnyddio amrywiaeth eang o arddulliau ysgrifennu fel ffurfiol, anffurfiol a pherson cyntaf.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="2">Sgiliau trawsgwricwlaidd – Rhifedd</th></tr>
<tr><td colspan="2">Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Rhifedd mewn TGAU Hanes, er enghraifft dadansoddi newid yn y boblogaeth, dehongli ystadegau mewn ffynonellau cynradd ac eilaidd, dadansoddi graffiau a llinellau amser ac ymdrin â chysyniadau fel ymwybyddiaeth gronolegol. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn eu galluogi i roi digwyddiadau mewn cyd-destun a meintioli newid. Gall dysgwyr lunio casgliadau seiliedig ar dystiolaeth sy'n seiliedig ar ystadegau a data rhifiadol.

Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Rhifedd yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Mae dysgu am geometreg yn ein helpu ni i ddeall siâp, gofod a safle, ac mae dysgu am fesur yn ein helpu i feintioli yn y byd go iawn</td><td>Caiff dysgwyr gyfleoedd i ddadansoddi mapiau i ddeall twf a datblygiad ymerodraethau neu gynrychioliad daearyddol o ryfeloedd.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>• Gall dysgwyr ddadansoddi mapiau, strwythurau ac arteffactau.
• Yna, gall dysgwyr ddadansoddi prosesau rhannu tir a chynllunio trefol.
• Ceir cyfleoedd i ddadansoddi strategaethau a chaerau milwrol.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Mae dysgu bod ystadegau yn cynrychioli data a bod tebygolrwydd yn modelu siawns yn ein helpu ni i ddod i gasgliadau ac i wneud penderfyniadau gwybodus</td><td>Caiff dysgwyr gyfleoedd i archwilio neu ddadansoddi data a graffiau drwy ddadansoddi ffynonellau.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>• Gall dysgwyr ddadansoddi data i lunio casgliadau ar ystadegau fel twf poblogaeth, costau ac ehangu tir.
• Gellir dehongli deunydd eilaidd fel graffiau a siartiau.
• Ceir cyfleoedd i ddysgwyr greu eu cynrychioliadau rhifyddol eu hunain o'r data a gasglwyd.</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="2">Sgiliau Trawsgwricwlaidd – Cymhwysedd Digidol</th></tr>
<tr><td colspan="2">Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys cymhwysedd digidol mewn TGAU Hanes. Gall dysgwyr ddefnyddio technoleg ddigidol i gael gafael ar amrywiaeth eang o ffynonellau hanesyddol ac i ymchwilio i destun hanesyddol. Caiff dysgwyr y cyfle hefyd i feithrin eu sgiliau digidol wrth baratoi a chwblhau eu hasesiadau di-arholiad. Bydd y cyfleoedd hyn yn galluogi dysgwyr i feithrin sgiliau trawsgwricwlaidd sy'n ategu pedwar pwrpas y cwricwlwm, ynghyd â galluogi mynediad pellach i wybodaeth hanesyddol wrth feithrin sgiliau meddwl yn feirniadol ac ymwybyddiaeth foesegol presennol ac ar gyfer y dyfodol.

Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellir ymgorffori cymhwysedd digidol yn yr addysgu a dysgu ar gyfer TGAU Hanes.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Dinasyddiaeth</td><td>Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o bwysigrwydd priodoliadau, gan gynnwys defnyddio adnoddau mewn fformatau digidol fel e-lyfrau ac erthyglau ar-lein. Bydd yn ofynnol i ddysgwyr fynd i'r afael â phriodoliadau wrth ddadansoddi eitemau ar gyfer eu hymchwiliad hanesyddol a meddwl yn feirniadol am awduron tystiolaeth ddigidol.</td></tr>
<tr><td>Enghraifft</td></tr>
<tr><td>Dylid sicrhau bod dysgwyr yn ymwybodol o hawlfraint a llên-ladrad wrth edrych ar dystiolaeth hanesyddol ac wrth ddatblygu a chyflwyno eu dadleuon eu hunain mewn perthynas â thestun.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Rhyngweithio a Chydweithio</td><td>Gall dysgwyr gydweithio (yn ddigidol) ar dasgau wrth baratoi ar gyfer yr arholiad. Gallai hyn gynnwys asesiadau cyfoedion, ymateb i adborth yr athro neu greu gwaith.</td></tr>
<tr><td>Enghraifft</td></tr>
<tr><td>Mewn grwpiau, gallai dysgwyr ymchwilio i destun er mwyn cyflwyno maes astudiaeth a'i gyflwyno.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Cynhyrchu</td><td>Caiff dysgwyr gyfleoedd i ymchwilio i amrywiaeth o ffynonellau yn ddigidol.</td></tr>
<tr><td>Enghraifft</td></tr>
<tr><td>• Defnyddio archifau cenedlaethol a rhyngwladol i ddod o hyd i ddeunyddiau ffynhonnell sy'n cysylltu â'r maes astudiaeth.</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="2">Sgiliau Cyfannol</th></tr>
<tr><td rowspan="3">Creadigrwydd ac Arloesi</td><td>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys creadigrwydd ac arloesi mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr er mwyn iddynt ymddiddori mwy yn y gwersi a mwynhau dysgu drwy dasgau sy'n eu hysgogi. Caiff dealltwriaeth ddyfnach ei meithrin drwy annog dysgwyr i gymryd rôl weithredol yn eu dysgu.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>Bydd dysgwyr yn dangos creadigrwydd wrth ddatblygu ymatebion, mynegi eu barn am faterion hanesyddol perthnasol a gwerthuso ffynonellau a thystiolaeth yn feirniadol mewn asesiadau.
Caiff dysgwyr gyfleoedd i fod yn greadigol ac i arloesi wrth gyflwyno gwybodaeth a chanfyddiadau.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau</td><td>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys meddwl yn feirniadol a datrys problemau mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn datblygu'r gallu i feddwl yn ddadansoddol, ac i gasglu tystiolaeth, myfyrio arni a'i gwerthuso'n feirniadol er mwyn llunio barn wybodus ar amrywiaeth o destunau. Gellir cymhwyso'r sgìl hwn i senarios bywyd go iawn.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>Caiff dysgwyr gyfleoedd i ofyn cwestiynau ystyrlon ar ddeunydd ffynhonnell a dehongliadau hanesyddol, ac i'w gwerthuso fel rhan o'u proses o ddatblygu dadleuon beirniadol perthnasol.
Bydd dysgwyr yn datblygu eu gallu i weld materion o sawl safbwynt.
Drwy astudio parhad a newid dros amser, bydd dysgwyr yn meithrin eu sgiliau datrys problemau y gallant eu cymhwyso yn eu bywydau yn y dyfodol.
Bydd dysgwyr yn gwerthuso ffynonellau a dehongliadau hanesyddol o ran dibynadwyedd, rhagfarn a phwrpas.
Mae meddwl yn feirniadol a datrys problemau yn annog dysgu annibynnol ac yn hyrwyddo'r gallu i ddod i benderfyniadau rhesymol a gwybodus mewn agweddau eraill ar fywyd fel addysg bellach neu waith.</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cynllunio a Threfnu	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys cynllunio a threfnu mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am fod y sgiliau cyfannol hyn yn galluogi dysgwyr i ymgysylltu â'r gorffennol, dadansoddi gwybodaeth a chyfathrebu â'u canfyddiadau, sydd wedyn yn galluogi dysgwyr i wella eu dealltwriaeth academaidd a'u paratoi i gymhwyso gwybodaeth hanesyddol mewn cyd-destunau modern. Isod mae rhai enghreifftiau o sut y gellid ymgorffori Cynllunio a Threfnu yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.
	Enghraifft
	• Caiff dysgwyr gyfleoedd i gynllunio ac yna gwblhau eu hymateb i gwestiwn ymholi.
Effeithiolrwydd Personol	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys effeithiolrwydd personol mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn datblygu gwydnwch a'r gallu i weithio'n effeithiol. Mae hyn yn helpu i feithrin sgiliau rheoli amser dysgwyr a'r gallu i flaenoriaethu tasgau, gan wella gallu dysgwyr i ddod yn unigolion hyblyg.
	Enghreifftiau
	• Bydd dysgu am destunau a allai fod yn sensitif yn galluogi dysgwyr i ddatblygu eu deallusrwydd emosiynol a'u hymwybyddiaeth hanesyddol. • Bydd cyfleoedd i gael asesiadau gan gyfoedion, hunanasesiadau ac asesiadau gan athrawon yn annog dysgwyr i ddatblygu strategaethau effeithiol i wella eu gwaith. • Cydweithio ar dasg ymchwil neu gyflwyniad. • Datblygu gwydnwch drwy adolygu ac ailfodelu atebion. • Mae cyfleoedd i ddysgwyr fynegi eu barn am faterion hanesyddol perthnasol, deunyddiau ffynhonnell cyfoes a dehongliadau hanesyddol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Rhestr termau ar gyfer Opsiwn 3.5 Rwsia a'r Undeb Sofietaidd, tua 1861 - tua 1953

Term	Diffiniad
Awtocratiaeth	System lywodraethu lle mae gan un unigolyn yr holl rym.
Bolsiefigiad	Rwsieg am "leiafrif" yn dynodi'r lleiaf o ddau grŵp a ddaeth i'r amlwg yn dilyn y rhaniad ym Mhlaid Lafur Ddemocrataidd Gymdeithasol Rwsia yn 1903.
Imperialaeth	Term a ddefnyddir i ddisgrifio tra-arglwyddiaeth un genedl dros genedl arall neu genhedloedd eraill sy'n methu gwrthwynebu'r genedl gryfach. Gall tra-arglwyddiaeth fod ar ffurf rheolaeth ddiwylliannol yn ogystal â hanes gwleidyddol – crefyddol – darostyngiad ieithyddol – gweler "Rwsianeiddio" isod.
Marcsaeth	System o drefniadaeth wleidyddol, economaidd a chymdeithasol lle mae pob math o berchenogaeth breifat yn cael ei diddymu a lle mae pob math o gynhyrchu a dosbarthu (diwydiannol ac amaethyddol) yn eiddo ar y cyd i'r holl bobl.
Menshevik	Rwsieg am "mwyafrif" sy'n dynodi'r mwyaf o'r ddau grŵp a ddaeth i'r amlwg yn dilyn y rhaniad ym Mhlaid Lafur Ddemocrataidd Gymdeithasol Rwsia yn 1903.
Rwsianeiddio	Polisi o gymhathiad diwylliannol lle gwnaeth pobl nad oeddent yn Rwsiaid o dan dra-arglwyddiaeth ymerodrol ildio – naill ai'n wirfoddol neu dan orfodaeth – eu hiaith a'u traddodiadau diwylliannol eu hunain o blaid yr iaith Rwseg a diwylliant Rwsia. Cafodd y polisi hwn ei fabwysiadu yn Rwsia Ymerodrol a'r Undeb Sofietaidd.
Totalitaraidd	System lle caiff pob agwedd ar fywyd – gwleidyddol, cymdeithasol ac economaidd eu rheoli gan egwyddorion ideolegol llym drwy un blaid wleidyddol heb ganiatáu unrhyw bleidiau gwleidyddol gwrthwynebol. Gall union natur yr egwyddorion ideolegol amrywio o wlad i wlad.
Comiwnyddiaeth Ryfel	System economaidd a gwleidyddol a roddwyd ar waith gan y Bolsiefigiaid yn ystod Rhyfel Cartref Rwsia (1918-1921) i gynnal rheolaeth a chynnal ymdrech ryfel y Fyddin Goch.
Zemstvos	Sefydliadau llywodraeth leol a sefydlwyd yn Ymerodraeth Rwsia yn 1864 fel rhan o Ddiwygiadau Mawr Alexander II. Roeddent wedi'u cynllunio i ddarparu hunan-lywodraethedd gyfyngedig ar lefelau dosbarth a rhanbarthol, yn arbennig mewn ardaloedd gwledig, gyda'r nod o fynd i'r afael â materion gweinyddol ac economaidd lleol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025